

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hallitusohjelma ja demokratia

MARKKU MÖLLÄRI, VM/KAO
23.8.2023

Yleistilanne:

- Kuntien uusi rooli – koulutoimi puolet budjetista
- Sote- ja pelastustoimi hyvinvointialueilla
- Väestönmuutos / työvoiman kehitys
- Hyte: miten yhdistää, miten kannustaa?
- Työllistämispalvelujen siirto
- Vanha kuntademokratia vastaan uusi hyvinvointialuedemokratia
- Joustava ja mahdollistava lainsäädäntö: deliberaatio ja 4.sektori
- Vaikuttamistoimielimet
- Järjestöjen rooli
- Yhdyspinnoista purupinnoiksi: asukas keskiöön
- Hallitusohjelma: poiminnat

Hallitus rakentaa toimivaa, turvallista ja oikeudenmukaista yhteiskuntaa, jossa kansalaisten mahdollisuudet **menestykseen ja hyvinvointiin** turvataan ylisukupolvisesti.

Suomi on vahva demokratia, jossa kansalaisten yleinen luottamus julkisiin instituutioihin on korkealla. **Luottamus julkiseen hallintoon perustuu sen kykyyn palvella kansalaisia avoimesti, tehokkaasti ja vastuullisesti.** Kansalaisten luottamuksen ylläpitämisen eteen tehdään töitä vakaasti ja pitkäjänteisesti. Osallistuminen ja vaikutusmahdollisuudet ovat demokraattisen yhteiskunnan perusta. Avoin, **ratkaisukeskeinen keskustelu** ja vastuullinen julkisen vallan käyttö rakentavat suomalaista tulevaisuutta.

Kestävä hyvinvointi perustuu sivistykseen ja osaamiseen, yrittäjyyden ja työnteon arvostukseen sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteille. Kaikilla on oikeus tuntea olonsa turvalliseksi ja hyväksi Suomessa.

Hallitus toimii aktiivisena osana sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja kansainvälisten suhteiden rakentajana.

Suomalainen julkinen hallinto sijoittuu kansainvälisten vertailuiden kärkeen. **Hallitus edistää toimivaa ja avointa hallintoa, jossa panostetaan jatkuvuuteen ja johdonmukaisiin toimintatapoihin. Kansalaisten ja viranomaisten välisessä suhteessa vaalitaan hyvän hallinnon periaatteita.**

Sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden kestävä ja kannustava rahoitus varmistetaan ja hyvinvointialueiden onnistumista tehtävässään tuetaan uudistamalla valtion ohjausta.

Hyvinvointialueiden hallintomallia kehitetään paikallisen osallisuuden ja tulosvastuun periaattein, mutta sitä ei rinnasteta kunnalliseen itsehallintoon.

3.1 Kunnat ja kaupungit elinvoiman vetureina

Kuntapolitiikka

Suomen kunnat ovat murroksessa. Väestökehitys, taloustilanne, eriytyminen ja monet muut ilmiöt edellyttävät **kuntien uudistumista ja uudistamista**. Paikalliseen kansanvaltaan turvautuen hallitus vauhdittaa hallittua kehitystä kohti **luovempaa ja dynaamisempaa paikallishallintoa** ja varmistaa lähidemokratian toteutumisen. Tavoitteina ovat alueen asukkaille ja yrityksille veto- ja pitovoimaiset kasvuyhteisöt sekä demokratian, osallisuuden ja tasa-arvoisuuden vahvistaminen.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustana ovat oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia. **Tiivis yhteistyö kumppanimaiden kanssa**, hyvät kahdenväliset suhteet sekä monenkeskisen kansainvälisen oikeuden kunnioittaminen ja vahvistaminen ovat Suomen kansainvälisten suhteiden kulmakiviä. **Euroopan unioni ja puolustusliitto Nato muodostavat Suomen ulkopolitiikan yhteistyövaraisen ytimen.**

Demokratiaa, osallisuutta ja luottamusta yhteiskunnassa vahvistetaan

Yhteiskuntamme perustuu demokratiaan. Hallitus vahvistaa demokratiaa, osallisuutta ja luottamusta yhteiskunnassa. Uusia keinoja vaalia näitä perusarvoja tarkastellaan ennakkoluulottomasti.

Hallitus työskentelee osallistavan ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan puolesta ja torjuu eriytymiskehitystä.

Hallitus valmistelee ja toimeenpanee kansallisen ohjelman demokratian ja osallistumisen edistämiseksi. Erityisenä tavoitteena on äänestysaktiivisuuden edistäminen ja lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen.

Edistetään demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvien käytäntöjen kehittämistä. Vahvistetaan **hyvän keskustelun ja mielipiteen vaihtamisen kulttuuria yhteiskunnassa** jo lapsesta lähtien perustuslaillinen sanan- ja mielipiteenvapaus turvaten. Hallinto toimii avoimesti ja vuorovaikutteisesti, mikä vahvistaa kansalaisten luottamusta julkisen vallan toimijoihin.

Viranomaisten selkeää ja ymmärrettävää viestintää vahvistetaan.

Edistetään kielellisiä oikeuksia jatkamalla kansalliskielistrategiassa ja kielipoliittisessa ohjelmassa määriteltyjen toimenpiteiden toteuttamista.

Keskeinen osa toimivaa demokratiaa on aktiivinen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta.

Hallitus valmistelee kansalaisjärjestöstrategian ja sen toimeenpanosuunnitelman.

Strategian puitteissa kevennetään järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevaa ylimääräistä sääntelyä, selvitetään mahdollisuuksia kehittää kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa ja parannetaan hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta. Erityisesti väkivallan ja rikollisuuden ennaltaehkäisytyötä tekevien kansalaisjärjestöjen EU-rahoitusmahdollisuuksia laajennetaan.

Avainsolmukohtia eteenpäin menoon

- Hyvinvointialueiden demokratiakeskustelu vauhtiin talouskeskustelun rinnalle
- Työntekijöiden saatavuushaasteet kasvavat
- Kuntien odottelumoodista tekemiseen ja roolin kirkastamiseen
- Yhteistyö ja kumppanuuden rakentamistyö on tärkeää
 - ✓ Alueiden ja kuntien sisällä ja välille
 - ✓ Asukkaiden, järjestöjen, hallinnon ja luottamushenkilöiden kanssa
 - ✓ Kansainvälinen yhteistyö, EU-rahoitusmahdollisuudet
- Rakennekeskustelusta ratkaisuihin (digi tehokkaaksi, raadit tehokäyttöön, lyhytkokeilut)
- Osallisten piirin laajentaminen ja yhteenkokoaminen: sillanrakennustyöinvestointi
- Avoimuus+yhtenäisyys=luottamuksen kasvaminen